



Institutul „Ovidiu Sincai”



Friedrich-Ebert-Stiftung

## **Caiete de dezbatere**

# **PERSPECTIVE IDEOLOGICE PENTRU STÂNGA ROMÂNEASCĂ**

**București, 22 Ianuarie 2010**

# CUPRINS

## **1. Deschiderea conferinței:**

**Adrian Severin**, Director Coordonator, Institutul „Ovidiu Șincai”

**Stefanie M. Moser**, Reprezentanta Fundației Friedrich Ebert în România

## **2. Prezentări:**

**Ion Iliescu**, Președinte de onoare PSD

**Adrian Năstase**, Președinte al Consiliul Național PSD

## **3. Intervențiile participanților:**

**Cristian Diaconescu**, Vicepreședinte PSD

**Miron Mitrea**, Senator PSD

**Cristian Dumitrescu**, Secretar Executiv PSD

**Elena Dumitru**, Membru PSD

**Andrei Alexandru**, Membru PSD

**Victor Vulpe**, Membru PSD

**Dan Darabont**, Secretar Executiv PSD

**Octavian Știreanu**, Președinte al Departamentului de Analiză și Strategii Politice al PSD

**Traian Pleșca**, Membru PSD

**Radu Popescu**, Membru PSD

**Victor Ponta**, Vicepreședinte PSD

**Radu Podgoreanu**, Membru PSD

**Marian Sârbu**, Vicepreședinte PSD

**Adrian Țuțuianu**, Senator PSD

**Adrian Năstase**, Președinte al Consiliul Național PSD

**Adrian Severin, Director Coordonator ISD**

Avem nevoie de ideologie din două motive. Primul este acela că avem nevoie de partide politice puternice, iar un partid politic puternic nu poate avea alt element de coeziune decât un set de idei, un set de valori care îi fundamentează programele și explică de ce avem nevoie de putere politică. Suntem împreună pentru că avem valori comune, idei comune despre modul în care trebuie organizată o societate justă, și pentru a promova aceste idei avem nevoie de puterea politică. Deci ideologia explică de ce avem nevoie de putere, singurul motiv care poate să unească un partid. Alte motive pot uni desigur alte tipuri de comunități, dar nu partidele politice. Sunt și alte motive care coagulează comunitățile, dar adevăratele partide politice au ca element de coeziune adeziunea la același set de idei.

Al doilea motiv pentru care avem nevoie de o ideologie este acela că ne dă identitate ca partid politic. Suntem identificați după ideile în care credem. În măsura în care avem nevoie într-adevăr de partide politice, în măsura în care nu există democrație fără partide politice, și în măsura în care orice joc implică identitatea jucătorilor, pentru că altfel nu mai putem face distincție între un jucător și celălalt, în aceste împrejurări, avem nevoie să ne definim ideologia. Și în ultimă instanță avem nevoie de o ideologie pentru stânga românească, pentru că stânga românească, la fel ca și stânga europeană în general, se află în fața unui paradox: ideile ei sunt împărțite de o mare masă a electoratului, în timp ce scorul electoral nu este de natură să reflecte această popularitate a ideilor de stânga. Și răspunsul la întrebarea ce explică acest paradox este probabil tocmai faptul că ideile noastre, care în general plutesc în aer, nu se leagă exact de noi, nu ne

recomandă pe noi ca fiind cu adevărat garanții aplicării în politică și prin politică, a ideilor respective.

Așadar, ca membri ai unui partid social-democrat, trebuie să răspundem la câteva întrebări cu relevanță politică maximă: avem nevoie în continuare de partide cu identitate ideologică?; avem nevoie ca identitatea noastră ideologică să exprime anumite valori?; și care trebuie să fie valorile stângii de care nu avem a ne rușina, ci pe care avem a le explica mai bine pentru a le lega de actualitățile acestui moment istoric? De aceea este important să ne mobilizăm într-o atitudine constructivă, dacă se poate senină – deși lucrurile nu sunt simple, sunt foarte grave – pentru că debarasați de emoții vom găsi mult mai ușor calea spre identitatea noastră ideologică și spre vigoarea noastră politică.

Trebuie să ținem cont de faptul că în primul rând avem nevoie de o opțiune strategică și nu de ambiguitate tactică, deoarece această ambiguitate ne-a creat mari probleme până acum. Mai exact, nu putem fi câte ceva din toate, trebuie să ne asumăm ceea ce suntem, iar electoratul trebuie fie să ne aprecieze, fie să nu ne voteze așa cum suntem. Ideea că putem să-i mulțumim pe toți fiind câte puțin din toate înseamnă ambiguitate tactică și refuzul unei opțiuni strategice clare. Aceasta ne poate aduce ceva succese pe termen scurt, dar pe termen lung ne va aduce o pierdere categorică. În al doilea rând, nu oricine poate duce orice drapel. Ideea că nu contează ce comunicăm, ci contează doar comunicatorul, este un fapt de neacceptat.

**Stefanie Moser, Reprezentanta Fundației Friedrich Ebert în România**

Alegerile sunt evenimente dramatice prin definiție și alegerile prezidențiale din România au fost dramatice, așa putea spune chiar traumatice. Totuși, chiar în acest moment dificil, trebuie să ne păstrăm simțul proporției. Eșecul electoral al stângii nu este, din păcate, doar un fenomen național. Oriunde ne-am uita, social-democrația înfruntă timpuri dificile în Europa. Răspunsul la această realitate amenințătoare trebuie să fie o examinare serioasă a tuturor ideilor care constituie moștenirea social-democrată în raport cu imperativele viitorului. Este timpul să fim onești și să ne privim în oglindă pentru a vedea nu doar ce am devenit, ci mai degrabă ce putem fi. Este într-adevăr timpul să concepem noi căi pentru a reconstrui consensul egalitar care a fost distrus de hegemonia neoliberală și de care avem nevoie mai mult ca oricând în această criză economică. Trebuie să începem să recâștigăm încrederea alegătorilor în abilitatea noastră de a construi o societate mai bună pentru toți, nu doar pentru o minoritate selectă și privilegiată.

**Ion Iliescu, Președinte de onoare al PSD**

Partidului Social Democrat i-a lipsit și îi lipsește o asemenea activitate constantă, permanentă de dezbateri ideologice. Pentru că un partid politic nu poate să trăiască fără o fundamentare solidă, teoretică, a propriilor viziuni, orientări și politici concrete.

În general, viața noastră politică suferă de dezideologizarea gândirii politice și de aceea nivelul dezbaterilor politice a coborât atât de mult

în societatea noastră. Stăm chiar mai prost decât în anii '90. În cartea „Încotro societatea românească?” scrisă la finele anilor '90, moment în care eram în opoziție, spuneam că viața politică este dominată de 3 mari curente. Curentul conservator reprezentat de PNȚCD, care vedea rezolvarea problemelor României prin reîntoarcerea la realitățile antebelice și platforma ideologică fundamentală era *restitution in integrum*. Orientarea liberală/neo-liberală care spunea că trebuie să deschidem calea pieței libere, să construim capitalismului românesc și orice fel de intervenție a unor factori de reglementare, de intervenție a socialului, de intervenție a statului, nu poate fi decât nocivă. Și orientarea social-democrată pe care noi căutam să ne-o asimilăm la condițiile României, care a creat o anumită experiență.

Pornind de la aceste lucruri, în prezent ne putem raporta la ideile extrem de interesante ale lui Paul Krugman (laureat *Nobel*), unul din economiștii cu orientare considerată mai de stânga, mai realistă din America. Acesta spune că programul Obama în domeniul asistenței medicale ar orienta America spre un model social-democrat european. În America există prejudecata că Europa a pierdut din dinamismul său economic din cauza predominanței viziunilor social-democrate în politica economică. Și că din cauza acestor politici de asistență socială, de îmbinare a socialului cu economicul, Europa a stagnat foarte mult. Venind în continuarea tezei lui Krugman, în octombrie 2009, profesorul Tony Judt de la Universitatea din New York, a susținut cam aceleași idei. Întrebându-se de ce nu există socialism în America, de ce se manifestă lipsa de apetit pentru social-democrație a americanilor, explică acest lucru prin dimensiunea țării și prin faptul că americanii sunt suspicioși față de intervenția guvernelor centrale.

Acestea sunt două viziuni ale conservatorilor americani cu privire la realitățile din America și Europa Occidentală.

Dar asemenea reflecții se întâlnesc și în Europa. Conservatorii europeni își găsesc corespondența în abordarea de pe aceleași poziții, care acuză social-democrația și politicile sociale care au devenit un *acquis* comunitar. Când de fapt este meritul socialiștilor suedezi care au introdus conceptul de economie socială de piață, dar pe care au preluat-o după război creștin-democrații germani și în final a devenit un element de politică comună europeană. La fel au stat lucrurile și cu alte concepte: al economiei sociale de piață, al nevoii de îmbinare a socialului cu economicul, al realizării unui anumit sistem de protecție socială, toate susținute de către statele europene. Astăzi, toți conservatorii europeni au pornit o ofensivă puternică împotriva acestor politici sociale la nivel european. Ei caută să submineze aceste politici acuzând social-democrația că a împins Europa spre asemenea elemente care nu au ajutat-o.

Am trăit în ultimii 20 de ani două momente istorice deosebite: în 1989 s-a prăbușit un sistem. Cu acest prilej a falimentat o anumită politică de ignorare a pieței și încercarea de substituire a ei cu statul și cu birocrația de stat. Din 2008 trecem printr-o criză globală a economiei, în contextul globalizării economiei mondiale. Se pune întrebarea de ce în aceste momente de mare criză, când s-a compromis Școala de la Chicago, orientarea neo-liberală de contestare a intervenției statului, a oricărei reglementări în domeniul funcționării pieței, stânga europeană nu a ieșit în față devenind câștigătoarea acestei conjuncturi noi care s-a creat în lume. Dreapta a preluat drapelul luptei cu criza, mai precis implicarea statului pentru a salva

sistemele bancare, și în SUA începând de la George Bush, și în Franța prin Nicolas Sarkozy, în timp ce social-democrația este periferizată.

În România ne confruntăm cu teze similare ale dreptei. Pe de o parte stânga este suspectată de comunism și dreapta caută să asimileze tot ce este orientare de stânga cu sechelele comunismului. Aceasta este o ofensivă ideologică la care social-democrația nu dă răspunsul cuvenit. Revoluția din 1989 a fost, nu o revoluție anti-socialistă, nu o revoluție de dreapta. Dreapta nu a fost prezentă. Factorul motor în Revoluție au fost comuniștii, iar factorul social de bază a fost muncitorimea. Principalii perdanți ai Revoluției române și ai tranziției sunt în primul rând muncitorimea industrială, care și-a pierdut locurile de muncă, tinerii care cu greu își găsesc condiții de afirmare și țărâna. Stânga românească a pierdut bătălia asupra principiului proprietății, pentru că dreapta a venit cu teza *restitution in integrum*. După legea Macovei din 2005, prin pachetul de legi privind proprietatea și justiția s-a acceptat restituirea a zeci de mii de hectare. Iar PSD-ul a fost destul de modest pe aceste teme, neștiind cum să reacționeze. Deci ar trebui să constatăm anumite cedări pe planul principiilor, al pozițiilor politice și ideologice ale social-democrației românești. De exemplu cota unică este o politică fiscală specifică dreptei, care nu se folosește în Europa. Această politică a fost promovată de Rusia și Slovacia, dar în final Slovacia chiar a renunțat la cota unică după ultimele alegeri. Adoptarea cotei unice nu a făcut decât să adâncească polarizarea socială, să încurajeze consumul de lux și să afecteze balanțele comerciale.

Ne-am întâlnit totdeauna cu aceste teorii ale liberalilor care considerau că social-democrații sunt nocivi pentru creșterea



economică a țării. Ei se considerau cei îndreptățiți să dezvolte capitalismul românesc cu tot ce înseamnă piață liberă și acțiunea ei, iar social-democrații ar trebui să vină să repare, să echilibreze lucrurile. Dar, dacă ne uităm la istoria guvernărilor din acești ultimi 20 de ani, vom vedea că perioadele cele mai echilibrate au fost atunci când stânga s-a aflat la putere. Mai mult, după 2000 când PSD-ul era la putere s-a înregistrat creștere economică în România. Deci este falsă această idee că social-democrații nu știu să conducă economia, nu știu să asigure echilibrul necesar în acest domeniu.

Dreapta consideră că, dacă încerci să faci economia mai puțin brutală, să asiguri condiții mai bune de asistență socială pentru cetățeni, s-ar ajunge la subminarea progresului economic. Ceea ce este fals, pentru că toată experiența europeană actuală demonstrează lucrul contrar: justiția socială și progresul pot merge mână în mână. Aceasta este ideea centrală care trebuie să stea la baza politicilor PSD atunci când abordează problemele economiei și ale gestionării economiei naționale. De aceea, Congresul care urmează ar trebui să abordeze cu substanță problemele fundamentale cu care se confruntă societatea românească astăzi. PSD-ul trebuie să iasă în față cu teme majore ale social-democrației. Partidul ar trebui să înțeleagă că problema protagoniștilor este doar o diversiune. Și numele sunt importante, deoarece nu oricine poate fi purtătorul de drapel al social-democrației, dar aceasta este chestiunea care trebuie să rezulte dintr-o analiză de fond a ceea ce s-a întâmplat până acum, unde ne aflăm, ce urmează să facem, ce proiectăm, și la proiectarea dată, cine pot fi adevărații protagoniști. Aici nu trebuie să mergem pe individualități, ci pe un grup de oameni, deoarece nu ne mai aflăm în situația în care este

nevoie de un individ forță de tracțiune care trage după el partide. A fost o perioadă când a contat acest lucru, acum nu mai este valabil, ultimul mohican fiind Traian Băsescu.

În prezent trebuie să mergem cu o cu totul altă gândire: trebuie să creăm echipe care, însumând individualități fiecare cu anumite calități, să realizeze per total o forță capabilă să propulseze un partid. Aceasta presupune multe calități: capacitate, pregătire, forță de gândire, autoritate morală, capacitate de adresare, carismă, să fi capabil să duci oamenii după tine. Este nevoie de oameni care să promoveze spiritul de echipă și nu competiția oarbă în interiorul partidului. În 1990 Silviu Brucan a lansat această idee de debarasare de viziunea leninistă, pentru că facțiunile în partide sunt periculoase. De aceea ar trebui să se promoveze fracțiuni în interiorul partidului, iar purtătorii de drapel ai fracțiunilor să se confrunte deschis la Congres. Aceasta chiar este o practică la multe partide occidentale, și mai ales la Partidul Socialist din Franța, dar ei au totuși o experiență de un secol. Și la noi s-a încercat, dar nu s-a reușit acest lucru pentru că această practică ține de o anumită experiență, de o anumită cultură politică, o anumită evoluție a gândirii oamenilor. Avem ca exemplu Congresul FSN-ului din 1992, care a dus până la urmă la spargerea partidului, la apariția grupării Roman cu PD, l-a creat FDSN-ului. Nici în prezent nu suntem pregătiți, deci nu ar fi recomandabil să inaugurăm o astfel de practică a conturării de fracțiuni, urmată de confruntarea protagoniștilor acestor fracțiuni și de câștigarea poziției de lider de către cel care va întruni majoritatea voturilor în Congres. O asemenea practică ar fi destul de periculoasă.

În contextul actual, apărarea democrației este o problemă primordială. PSD ar trebui să fie unul dintre apărătorii acestor libertăți de gândire, de afirmare, de exprimare, de organizare, al pluralismului politic, al confruntării libere dintre partide. PSD trebuie să fie promotorul libertății, democrației, statului de drept, al luptei consecvente împotriva oricăror tendințe de înăbușire a democrației, de afectare a statului de drept pe care l-am construit, a atacului la instituții și Constituție. Ori PSD, în această perioadă, a manifestat lipsă de consecvență, ba chiar a fost stranie această campanie împotriva Constituției și a Parlamentului exprimată prin referendum, la care exponenții PSD se laudă că lor le aparține ideea cu Parlament unicameral, când soluția trebuia să fie boicotul referendumului. Crearea unui front larg împotriva tendințelor clar autoritariste și antidemocratice din statul român ne poate aduce deschiderea către intelectualitatea civilă

### **Adrian Năstase, Președinte al Consiliul Național al PSD**

**Unde ne aflăm?** Social-democrația românească, la fel ca și cea occidentală, traversează o prelungită criză de identitate, ale cărei consecințe s-au manifestat în rezultate electorale sub așteptări, dar mai ales în inducerea unei apatii în bazinele electorale tradiționale ale stângii. În România, Partidul Social Democrat a pierdut alegerile prezidențiale și se află în opoziție iar, din 27 de state membre ale Uniunii Europene, doar în 9 dintre acestea partide ale stângii democratice se află la guvernare. Comisia Europeană este dominată de reprezentanții unor partide ale dreptei europene, fie ele creștin-democrate, conservatoare sau neo-liberale.

După căderea sistemului comunist în Europa, în urmă cu două decenii, stânga europeană s-a adaptat la situația în care sfârșitul Războiului Rece a fost considerat un triumf al ideilor neo-liberale prin apropierea de centrul politic, încorporând în corpul său ideatic concepte și metode aparținând altor doctrine. Documentul care sintetizează această transformare mai amplă (și totuși diversă) este *A treia cale*. Acum, după apariția celei mai mari crize economico-financiare de la Marea Recesiune, stânga occidentală, deopotrivă cu cea românească, se află în fața provocării de a se reinventa, pentru a-și păstra atractivitatea și vigoarea politică.

În contextul în care România și-a atins principalele obiective ale tranziției – constituirea unui regim politic de tip democratic, realizarea unei economii de piață funcționale, aderarea la Uniunea Europeană și apartenența la NATO – iar criza economico-financiară globală arată că sistemul de tip capitalist, așa cum s-a construit în partea a doua a secolului XX, și-a atins limitele de funcționare, stânga românească, împreună cu cea occidentală, au nevoie de o reflecție profundă asupra identității lor ideologice, deopotrivă cu identificarea celor mai eficiente metode pentru a transforma societățile noastre potrivit valorilor social-democrate. În Europa de Vest dezbaterea ideologică sunt intense, răspunsurile teoretice sunt multiple și divergente, însă puține din acestea au fost verificate în practica guvernării. Ne aflăm în etapa căutărilor, a incertitudinilor. Soluțiile „miraculoase” nu au apărut, sau cel puțin nu au fost validate de realitate.

**De ce avem nevoie de o reconstrucție?** Reconstrucția (refondarea) social-democrației din România, împreună cu cea europeană, vizează găsirea celor mai bune soluții la problemele cu care

se confruntă națiunile actuale, pentru a reda cetățenilor sentimentul profund al securității personale și colective, precum și al apartenenței efective la propria comunitate. Este important de constatat faptul că refondarea social-democrației europene este necesară ca urmare a schimbării unor condiții esențiale în raport de secolul XX. În primul rând, social-democrația trebuie să identifice mijloacele de acțiune politică ca urmare a trecerii de la statul național la Europa federală *in statu nascendi*. În al doilea rând, este necesară adaptarea la trecerea de la economia epocii industriale la economia de tip post-industrial, bazată pe cunoaștere. Redefinirea doctrinară a social-democrației din România trebuie să țină seama, în plus față de cea occidentală, de existența unui masiv sector rural, angajat în agricultura de subzistență, ale cărui valori sunt preponderent conservatoare, dar care reprezintă unul din bazele electorale esențiale pentru Partidul Social Democrat.

În sinteză, social-democrația românească are nevoie de o reconstrucție doctrinară, deoarece atât modelul statului bunăstării cât și *A treia cale* sunt depășite de noile realități culturale și socio-economice, iar mijloacele noastre de acțiune trebuie să țină seama de faptul că statele naționale împart o serie de competențe cu instituțiile comunitare.

**Cum reconstruim?** Prima tentație este de a ne întoarce la perioadele în care social-democrația avea rezultatele electorale cele mai spectaculoase și să credem că am găsit și soluția ideologică adecvată. În opinia mea, metoda corectă nu este aceasta, ci trebuie să analizăm cu mare atenție schimbările care s-au produs în societatea noastră și, plecând de aici, având ca bază valorile noastre fundamentale – libertate, egalitate, solidaritate, justiție socială – să

identificăm cele mai eficiente metode pentru a construi viitorul. Nu trebuie să ne așteptăm la revoluții ideatice sau la miracole doctrinare ci, pas cu pas, metodic, să ne clarificăm mijloacele prin care ne putem duce la îndeplinire proiectele.

**Direcții ale reconstrucției.** Misiunea PSD este să promoveze crearea unei națiuni civice, bazată pe egalitatea și libertatea cetățenilor, să sprijine realizarea unui societăți moderne, bazate pe activismul civic. Pentru aceasta trebuie să redefinim conceptual ce fel de stat dorim să avem, ce fel de atitudine ar trebui să avem în raport cu acesta, care ar trebui să fie raporturile dintre individ și comunitate, dintre muncă și capital, să găsim cel mai bun echilibru între drepturile și libertățile sociale.

În acțiunea sa, PSD trebuie să țină cont de faptul că sub un anumit nivel de sărăcie orice fel de civism și de participare devin ori imposibile, ori exclusiv violent-revoluționare, uneori antisistem. În fapt, nici liberalismul, nici creștin-democrația nu sunt adversarii cei mai perfizi și corozivi ai social-democrației, ci populismul, încarnat de diverse personaje și sub diverse forme. Așadar, principalul nostru adversar ideologic este populismul. Pe acesta trebuie să-l combatem, pentru a reface încrederea oamenilor în partidele politice având valori doctrinare stabile.

În contextul vieții politice din România trebuie să reafirmăm faptul că sistemul bicameral reprezintă o condiție esențială a asigurării reprezentării echitabile a curentelor din societate, astfel încât, din dinamica activității parlamentare să apară cele mai bune soluții, iar interesele minoritare să fie și acestea reprezentate. În statele de mărime medie și mare și care au vocație democratică, sistemul

parlamentar are o organizare bicamerală, aceasta fiind, totodată, o garanție împotriva manifestărilor tiranice, fie că este vorba de cele venite din partea unei persoane sau a unui partid care aspiră să controleze întreaga scenă politică. Doar în „democrațiile sultanale” parlamentele sunt instituții fără putere, aflate *de facto* sub controlul șefului statului. Pentru un stat membru al Uniunii Europene, nu poate fi acceptată reducerea parlamentului la un rol pur decorativ.

PSD trebuie să militeze nu doar pentru formula de „egalitate a șanselor”, ci și pentru cea de „egalitate ca incluziune”. Incluziunea are, în acest caz, un sens foarte larg: cetățenie, drepturi politice și civile, obligații sociale. De asemenea, se referă la oportunitățile și implicarea în spațiul public. Într-o societate în care munca rămâne principalul instrument pentru supraviețuire, dar și pentru respectul de sine și nivelul de trai, accesul la muncă este principalul cadru de oportunități. Educația este un alt cadru. La fel, asistența medicală și asigurările sociale. Politica noastră trebuie să se orienteze către susținerea includerii sociale. Solidaritatea reprezintă principiul de bază, iar incluziunea socială – efectul dezirabil. Această incluziune îi vizează nu numai pe săraci, ci și pe bogați. Frecvent ei se autoexclud ori sunt marginalizați de ura săracilor.

PSD trebuie să construiască un ascensor social diferit de cel care a funcționat în perioada celor 20 de ani de tranziție. Munca și încurajarea inițiativei, iar nu specula și relațiile clientelare trebuie să constituie motoarele principale care pun în mișcare ascensorul social. Societatea românească trebuie să își stabilească ierarhii ale valorilor, criterii ale meritelor și utilității sociale. Mesajul nostru cu valoare etică trebuie să fie acela că nu se poate cumpăra orice având bani. Suntem

în favoarea unei economii de piață, dar nu a unei societăți de piață. România nu poate deveni un uriaș bazar în care se cumpără și se vând funcții publice, demnități, grade profesionale și, în general, tot ceea ce trebuie obținut prin muncă și efort. Nu aceasta este societatea în care dorim să trăim.

PSD trebuie să conceapă o strategie pentru asigurarea echilibrului dintre protecția și asistența socială directe – acordată prin ajutoare dirijate doar categoriilor excluse și vădit defavorizate – și protecția socială indirectă – realizată prin îmbunătățirea serviciilor publice precum sănătatea, învățământul, curățenia mediului.

Vorbind despre redistribuție ajungem, în mod firesc, și la problema creării bogăției. În opinia mea, Statul român trebuie să se afirme ca partener activ în acțiunea politică de promovare a unui cadru economic definit de principiile *responsabilității economice și sociale față de ceilalți* și a *responsabilității economice și ecologice pentru generațiile viitoare*. Nu trebuie să ne gândim doar cum redistribuim bogăția, ci și cum o putem produce. Din acest punct de vedere, ca principal instrument aflat la dispoziția statului, Politica fiscală de tip social-democrat are două obiective:

- asigurarea unei redistribuiri a veniturilor pentru satisfacerea nevoilor comune, fie că vorbim de asistența socială directă sau de investiții în capitalul uman. De asemenea, fiscalitatea trebuie să redevină, acum mai mult ca oricând, un instrument al redistribuției pentru a corecta inegalitățile sociale majore;



- determinarea anumitor comportamente ale agenților economico-sociali, în sensul creșterii dinamismului și eficienței acestora, încurajând însă și responsabilitatea lor socială.

Ca atare, sistemul fiscal trebuie să fie de tip diferențiat, flexibil, pentru a putea asigura un echilibru între cele două obiective ale politicii fiscale, enunțate anterior.

Într-o lume globalizată trebuie, însă, să asigurăm un echilibru între dezideratul unei societăți fără șomaj și o necesară flexibilitate a condițiilor de intrare și ieșire de pe piața forței de muncă. Iar acest echilibru se poate realiza prin introducerea în cadrul relațiilor de producție a unui parteneriat între angajați și angajatori, între sindicate și organizații patronale, atât la nivel intern, cât și la nivel transnațional.

De asemenea, sistemul protecției sociale trebuie să creeze motivația unei mai mari inițiative private și o trecere de la stadiul de bugetar la cel de liber întreprinzător.

**Cum ne diferențiem de celelalte doctrine?** Problema diferențierii PSD de restul partidelor, nu doar în sensul comunicării, ci al valorilor și practicii politice este una esențială. În fapt, marea noastră problemă din ultimii ani a fost aceea că am acceptat să ne diluăm identitatea, folosind adesea gramatica politică a ideologiilor de dreapta, pentru a exprima idei de stânga. Nu mai este clar ce înseamnă a fi social-democrat, liberal, creștin-democrat, ecologist. Partidele încearcă să fie câte puțin din fiecare și sfârșesc prin a nu mai fi nimic. Rezultatul a devenit inevitabil: confuzia valorilor și a reperelor. În condițiile în care atât social-democrații cât și liberalii sau creștin-democrații au ca punct comun acceptarea democrației reprezentative și a economiei de piață,

pentru noi, stânga românească, munca trece înaintea capitalului, statul înaintea pieței, societatea înaintea individului, solidaritatea înaintea concurenței (ca sursă a excluderii), drepturile omului înaintea securității, pacea înaintea războiului, negocierea prevalează în fața conflictului.

Înțelegând care sunt elementele fundamentale ale identității noastre doctrinare, facem un prim pas, de la necesar la realizabil, pe calea reconstruirii și revigorării social-democrației din România.

### **Cristian Diaconescu, Vicepreședinte PSD**

Partidul Social Democrat german a fost norocos obținând la alegerile naționale 25% din procente, cu 3% mai mult față de alegerile pentru Parlamentul European. În Franța, socialiștii au câștigat numai 16,5%, doar cu 0,2% mai mult decât Partidul Verde. Gordon Brown și partidul său au înregistrat la alegerile europene 15,7%, în spatele unui partid eurofob. În Polonia, social-democrații aproape au dispărut, având un scor de 12,3%. În Olanda, fostul mândru partid de stânga vegetează la 17%, în timp ce în Austria social-democrații au căzut cu mai mult de 50% din 1970. Chiar și în Suedia, un model social european de succes încă din 1933, partidul social-democrat nu depășește 25% din voturi. Și socialiștii portughezi au cam 26%. Partide social-democrate cât de cât de succes par a avea Spania și Grecia. În acest context, PSD a discutat cu toate aceste partide social-democrate europene pentru a înțelege de ce s-a ajuns aici. Explicațiile sunt oarecum previzibile: lideri incompetenți, tendințe sociologice,

dispariția clasei muncitoare, și, de ce nu, sfârșitul pluralității ideologice la nivel european.

Tensiunile dintre săraci și bogați, nesiguranța în ceea ce privește ziua de mâine, standardele de viață scăzute, toate aceste probleme atrag soluții radicale. Nu trebuie să uităm că fascismul și comunismul au apărut ca forme de rebeliune împotriva unui individualism exagerat dus la extrem într-o economie de piață în creștere. Prima reacție a acestor cvasi-ideologii a fost, nu aceea de a îmbunătăți nivelul de trai și aspirațiile individuale, ci de a suprima pluralismul și diferența. Revenind la ceea ce înseamnă România astăzi, dacă privim din perspectivă ideologică, atât la nivelul structurării deciziei, cât și în ceea ce privește promovarea politicilor publice la nivel societal, ne confruntăm cu un amestec ciudat, extrem de eterogen, de mercantilism politic, adică de partide politice care își asumă lupta politică strict în relație cu resursele, fără ideologie, fără orientare teoretică predictibilă și chiar fără morală. Evident scuza că lupta politică înseamnă orice, prin orice mijloace, pentru a ajunge la putere poate reprezenta o explicație. Dar în momentul în care privim ce fac partidele politice atunci când ajung la putere, din nou vedem o situație haotică. Se amestecă în decizia politică guvernamentală: decizia politică de putere, un corporatism american, clișee și forme fără fond importante din UE și neînțelese într-o structurare decizională politică corespunzătoare, bizantinism, haos balcanic, interese.

Lipsa de coerență face dificilă o structurare mai aplicată a discuției în ceea ce privește ideologia în România. Practic politicile publice sunt făcute nu de guverne, ci de partidele politice. Ceea ce înseamnă că deciziile politice la nivelul guvernului sunt rezultatul unui compromis

ideologic ce încearcă să satisfacă pe toată lumea, dar sfârșește prin a nemulțumi pe toți. Practic, în România guvernele nu satisfac voința națională a societății și de fapt nici nu există o voință comună a societății românești. O altă problemă ar fi că guvernele nici nu sunt capabile să traducă în legi voința unei majorități. Există o diferență enormă între promisiuni și realitate. Și până la urmă societatea nici nu mai este enervată de diferența foarte mare dintre promisiunea electorală și ceea ce se aplică din aceste promisiuni.

În România nu există niciun fel de dezbatere despre cum cei care pierd în această țară pot primi totuși un sprijin. Vorbind despre social-democrație din acest punct de vedere, aceasta devine o obligație aproape imediată. În mod normal social-democrația trebuie să interzică instituțiilor statului să limiteze drepturile și libertățile fundamentale chiar în condiții de excepție. Rațiunea de stat din punctul de vedere al social-democrației trebuie să se oprească la limita individului și a protejării identității sale.

Ca membri ai unui partid de stânga avem obligația să ne întrebăm dacă am aplica principiile reglării jocului dintre cerere și ofertă într-o economie de piață pe care o respectăm și o sprijinim. Și facem acest lucru pentru că niciun proiect social democrat nu poate fi pus în aplicare în mod realist decât în condiții de creștere economică. Ar trebui să vedem câte legi am promovat în parlament pentru a reduce ecartul dintre câștigători și cei care au pierdut în această țară. Pentru că cei ce pierd au nevoie, nu de pomană, ci de un cadru legal care să le asigure accesul la un sistem de sănătate, educație, protecție din partea societății, nu neapărat a statului. A da vina pe stat atunci când sprijini oamenii care au probleme este o mare greșeală. Deci societatea, și un

partid politic de stânga până la urmă, au obligația de a face viabilă coeziunea socială și de a sprijini acest demers.

În literatura de specialitate se dau două exemple: „New Labour” al lui Tony Blair din 1990 și Barack Obama. Aceste două atitudini au două caracteristici definitorii: capacitatea de a promova coeziunea socială, solidaritatea între oameni. Social-democrația trăiește din cultură, educație, sănătate. Partidele care i-au sprijinit pe acești doi lideri au reușit să transforme agenda din punct de vedere tactic, în agenda cetățeanului. Și a doua caracteristică ar fi un anume „spirit mesianic”. Liderii au fost percepuți în egală măsură.

Social-democrația nu are un mesaj de stânga pur și simplu, doar ca dimensiune politică, ci un mesaj de stânga în măsura în care societatea civilă îl acceptă. Primul termen al societății civile sunt sindicatele. Dar aici de multe ori ne-am rezumat doar la întâlniri între liderul partidului politic social-democrat și liderii sindicali, care își aprobau unii altora diversele proiecte. Este important ca partid de stânga să dăm sindicatelor mesajul cu titlu de mandat, iar liderii de sindicat să aibă capacitatea să transmită mai departe și mai mult, să creadă în acele programe. PSD s-a rezumat doar la aspectul tactic, la comunicare, lăsând la o parte evaluarea impactului acestui mesaj. Clasa mijlocie în România nu mai este cea de acum 20 de ani, ea a intrat în acest sistem al funcționării neo-liberale, iar viața lor trebuie respectată. De aceea stânga trebuie să găsească soluții și din acest punct de vedere.

## **Miron Mitrea, Senator PSD**

Ultimele alegeri prezidențiale au adus în centrul dezbaterii publice ideea, corectă, a necesității unei reforme ample a statului. Este o reformă pe care o impun, în egală măsură, dificultățile, tot mai mari, de operare în actualul cadru constituțional, cât și presiunea publică a cetățenilor, nemulțumiți de beneficiile îndoielnice pe care le au de la un stat tot mai costisitor și ineficient.

Colapsul statului totalitar comunist a impus societății românești o reconstrucție rapidă a instituțiilor și o adaptare din mers la cerințele democrației și economiei de piață.

Cele doua procese majore de integrare prin care a trecut România în ultimele două decenii, cea euro-atlantică și cea europeană, au impus și ele modificări multiple și uneori contradictorii cu alte reforme anterioare.

În ultimii douăzeci de ani am oscilat între viziunea unui stat paternalist, omniprezent și hiperactiv și cea a unui stat minimal, care asistă, aproape indiferent, la efortul societății de a face față diferitelor provocări.

Actualul stat, cu toate imperfecțiunile și cu toate costurile sale, este rezultatul acestor evoluții, deseori contradictorii. Criza economică de proporții prin care trecem și ultima criză politică au arătat că această construcție statală și-a atins limitele funcționale și că reformarea ei este deja o chestiune urgentă.

Actualul mandat parlamentar trebuie să pună în centrul său reforma statului. O astfel de reformă nu poate fi decât rezultatul unui efort comun al clasei politice. Dificultatea care apare este generată de

diferențele, uneori majore, de viziune cu privire la acest proces de reconstrucție statală.

Tentația cea mai mare este cea a unei strategii de revizuire parțială a diferitelor paliere ale statului. Vorbim de o reformă constituțională, de o reformă a sistemului electoral, de o reformă fiscală și de mult întârziata reformă a sistemului de justiție.

Este exact strategia pe care am funcționat și până acum și care a generat mare parte din contradicțiile și disfuncționalitățile prezente. În toți acești ani de reformă permanentă, cu toate costurile presupuse de instabilitatea sistemică implicată, am procedat asemeni unui mecanic care încerca să reconstruiască un vehicul cu piese disparate, unele chiar foarte performante, dar care în loc să producă o mașină fiabilă și economică a produs un agregat greoi, incomod, cu costuri mari de exploatare și care se mișca lent și uneori necontrolabil. Acesta este motivul pentru care avem datoria ca, înainte de a declanșa procesul de modificare a edificiului statal, să elaborăm o viziune integrată privind reforma statului. Proiectul nostru de reformă a statului trebuie să pornească de la viziunea social democrată cu privire la progresul societății românești.

Ce fel de stat dorim să avem? Unul puternic și angajat sau unul minimal? Un stat cu o democrație solidă și un echilibru clar între puteri, sau unul bazat pe o concentrare a deciziei și un control slab între puteri? Ce trebuie să ofere statul cetățenilor? Cu ce costuri și cum răspunde statul în fața cetățenilor pentru calitatea prestației sale? Răspunsul la aceste întrebări și la multe altele, conexe, poate fi dat metaforic astfel: un stat democratic trebuie să fie asemeni unei haine bine croite, nici prea strâmtă, nici prea largă, ci potrivită, să lase

suficientă libertate de mișcare celui ce o poartă, să asigure protecție pe orice fel de vreme și, foarte important, o astfel de haină trebuie să coste atât cât ne putem permite.

Partidele trebuie să accepte că politica nu poate fi redusă doar la lupta pentru putere. Politicienii trebuie, în primul rând, să țină cont de felul în care oamenii vor să trăiască și, mai ales, de felul în care aceștia nu mai vor să trăiască. Dacă uităm acest lucru, degeaba obținem puterea. În consecință, atunci când proiectăm viziunea noastră despre reforma statului, suntem datori să răspundem la două întrebări cheie: „Ce trebuie să facă statul pentru cetățeni și cum și cât vom plăti pentru aceasta?” Răspunsul la cele două întrebări dau, doar într-o anumită măsură, identitate viziunii noastre despre stat. Pentru a construi un răspuns social democrat, coerent și pe deplin articulat, la provocarea reformei statului, trebuie să decidem, de asemenea, ce cade în răspunderea statului, ce se supune acțiunii forțelor economiei de piață și ce rămâne în sarcina societății civile. Dacă ar fi să dăm un exemplu, putem afirma că statul este dator să asigure justiția, ordinea publică și siguranța cetățeanului, producția și vânzarea bunurilor este problema pieței, iar exercitarea libertății de conștiință este în spațiul de acțiune al societății civile. În realitate distincțiile sunt mult mai nuanțate și viața impune numeroase întrepătrunderi între domeniile de acțiune ale fiecărei entități. Tocmai în această întrepătrundere rezidă dificultatea opțiunii politice: cât stat în economie, câtă piață în organizarea statului, câtă societate civilă în decizia instituțională? De felul în care răspundem la aceste întrebări depinde identitatea doctrinară a viziunii noastre despre stat.



Poate, enunțurile de mai sus sunt prea abstracte, dar ele ne ajută să formulăm câteva concluzii:

- reforma statului nu mai poate fi amânată;
- raporturile dintre cetățean și stat sunt încă prea aproape de situația din perioada comunistă; statul și-a prezervat o nefirească superioritate în raport cu cetățeanul, care plătește prea mult și obține prea puțin;
- instituțiile statului trebuie să devină mai transparente și nemijlocit supuse controlului public;
- ar fi o greșeală să procedăm la o reformă punctuală, care să rezolve unul sau altul dintre neajunsurile actualei constituții; constituția trebuie privită ca un sistem și reformată în ansamblul său;
- fără o reabilitare a sistemului de partide și a imaginii publice a clasei politice soliditatea construcției democratice se află în pericol;
- inventarea unor noi impozite nu poate salva nici economia din criză, nici nu asigură statului veniturile necesare asigurării unor servicii publice de calitate; este nevoie de o reformă completă a sistemului de taxe și impozite;
- economia românească este dezavantajată de lipsa unei infrastructuri corespunzătoare, lipsa resurselor financiare și a unui program coerent de investiții publice subminează dezvoltarea infrastructurii și limitează șansele unei creșteri economice durabile;
- privatizarea tuturor agenților economici profitabili și menținerea, aproape exclusiv, în proprietatea și administrarea statului a activităților economice și întreprinderilor neprofitabile a fost o eroare gravă de strategie; statul trebuie să își păstreze în proprietate și administrare

sectoarele economice care sunt decisive pentru echilibrul macroeconomic și pentru asigurarea resurselor financiare necesare unor noi investiții publice; serviciile publice strategice și cele care reprezintă monopoluri naturale nu pot fi supuse nici în viitor strategiei de privatizare;

- statul nu poate rămâne un spectator pasiv la deteriorarea echilibrelor macroeconomice; reglementarea pieței în limite rezonabile, controlul respectării normelor acțiunii economice și financiare și asigurarea liberei și corecte concurențe pe piață sunt sarcini inalienabile ale statului; înăsprirea reglementărilor antimonopol este o cerință esențială pentru echilibrul și libertatea pieței precum și pentru protecția cetățeanului împotriva abuzurilor economice;

- dezechilibrele sociale nu mai pot fi ignorate; piața nu poate asigura solidaritatea și echitatea; România trebuie să devină un stat social, care să asigure oportunități egale și dreptul la o viață decentă;

- reechilibrarea pieței muncii, a raporturilor dintre partea activă și cea pasivă a societății sunt esențiale pentru obținerea unui nivel acceptabil de protecție socială;

- reforma statului trebuie să însemne, în egală măsură, și o reformă a sistemelor de asistență socială, de educație, cercetare, cultură și sănătate; fără reformarea acestor sectoare este imposibil de echilibrat resursa bugetară a statului, dar și de asigurat o calitate corespunzătoare a activității din respectivele domenii; fără a se asigura resurse financiare corespunzătoare niciunul dintre aceste domenii cheie ale societății nu poate fi reformat în mod real;

- apropierea deciziei politice de comunitate și cetățean impun o nouă viziune privind organizarea administrativ-teritorială și descentralizarea statului;

- criza morală, corupția și ineficiența sistemului de justiție precum și deteriorarea standardului de securitate a cetățeanului impun o atitudine activă a statului;

România are nevoie de un nou mod de a face politică.

Desigur, concluziile de mai sus nu sunt nici noi, nici exhaustive, dar ne oferă repere importante pentru asamblarea unei viziuni social democratice de reformă a statului românesc. În esență, este vorba de opțiunea pentru un stat puternic și activ la nivelul tuturor palierelor edificiului social. Statul român este astăzi slab, și din multe puncte de vedere minimal. Deși are puțină resursă de putere, aceasta tinde să fie excesiv polarizată la nivelul executivului. Puterile în stat se află mai curând în competiție și mai puțin în cooperare și coordonare. Deși este un stat care absoarbe prin taxe și impozite un volum financiar important, raportat la dimensiunea PIB-ului, este incapabil să asigure o gestiune corectă și eficientă a resurselor. Este grav că cetățeanul nu resimte în nici un fel efectul efortului financiar pe care îl face alimentând bugetul central sau local. Românul plătește tot mai mult și obține tot mai puțin.

Este firesc, în acest context, ca electoratul să fie atras de soluții care propun o reducere a cheltuielilor de administrare a statului. Problema este că, aceste reduceri de cheltuieli nu vor putea reface echilibrele bugetare, dacă nu regândim politicile în ansamblul lor. Riscăm să avem doar instituții mai slabe și să continuăm să suferim ca urmare a

proastei gestiuni a resurselor financiare. Pe de altă parte, fără creștere economică durabilă și fără contribuții corespunzătoare la finanțarea statului, oricâte economii am face, nu vom putea asigura serviciile publice indispensabile funcționării unei societăți democratice la standarde europene.

Putem defini patru direcții prioritare de acțiune pentru etapa imediat următoare:

1. reforma constituțională;
2. reforma fiscală;
3. reforma structurii sociale;
4. reforma clasei politice.

**Reforma constituțională.** Actuala construcție constituțională este rezultatul compromisului istoric, specific perioadei imediat post-revoluționare, precum și a adaptării la cerințele impuse de integrarea în NATO și UE.

Pe măsură ce statul a evoluat, economia de piață s-a consolidat și democrația s-a aprofundat, au apărut limitele și contradicțiile soluțiilor de organizare a statului consfințite de constituție. Criza constituțională a devenit mult mai vizibilă odată cu trecerea României printr-o nouă experiență politică rezultată

în urma alegerilor generale și prezidențiale din 2004. Factorul care a scos cu pregnanță în evidență limitele constituției a fost apariția, pentru prima dată, a unei conjuncturi care ar fi trebuit să impună o coabitare între președinte și o majoritate parlamentară aflată în conflict politic cu acesta.

Numeroase imprecizii ale textului constituțional, raporturile neclare de prioritate între diferitele etaje de putere ale statului, precum și suprapunerile de atribuții au impus numeroase apeluri la Curtea Constituțională și au generat frecvente blocaje politice. Astăzi, este evident că avem nevoie de o nouă constituție, care să elimine ambiguitățile și să consolideze cadrul democratic, înainte ca acesta să se deterioreze și mai grav.

O primă problemă este cea generată de conceptul de republică semiprezidențială, care tensionează raporturile dintre președinte și parlament. Aici, ca și în alte cazuri, avem nevoie de o separare mai clară a atribuțiilor puterilor din stat. Sunt două soluții: fie o republică prezidențială, fie una parlamentară. Este o decizie importantă ce trebuie luată la nivel politic. Ambele opțiuni au și avantaje și dezavantaje. Fiecare soluție are mai mult sau mai puțin sprijin public. Este necesar să conturăm, în raport cu viziunea noastră social democrată despre stat și rolul său, ce variantă dorim să promovăm în parlament. Implicit o anumită opțiune ar impune și un anumit mod de alegere a președintelui și, probabil, și un anumit mod de suprapunere a ciclurilor electorale. Soluția prezidențială impune și o altă perspectivă cu privire la statutul executivului, funcția de prim ministru fiind serios pusă în discuție. Menținerea soluției semiprezidențiale este și ea o opțiune, dar și în acest caz sunt necesare departajări mai clare ale competențelor și raporturilor de putere.

A doua decizie importantă privește structura, funcțiile și dimensiunile legislativului. Referendumul a indicat dorința electoratului de diminuare, la maximum 300, a numărului de parlamentari. Referendumul a arătat și existența, în mai mică măsură,

a unei opțiuni pentru un parlament unicameral. Este vorba de un vot consultativ, dar el nu poate fi ignorat cu ușurință, fără o argumentare serioasă, bine comunicată publicului.

Întrebarea este dacă un parlament unicameral asigură un control parlamentar suficient și dacă nu se produce astfel un proces de diminuare a rolului parlamentului în raport cu executivul, mai ales, dacă o astfel de soluție este dublată și de opțiunea pentru o republică prezidențială. O astfel de reducere ar diminua costurile instituției parlamentare, dar ar putea duce și la un deficit de reprezentare democratică.

Adoptarea celor două cerințe ale referendumului ar presupune o regândire a rolului și statutului instituției parlamentare, care fie ar deveni una decorativă, fie ar trebui să dobândească puteri sporite pentru a păstra statutul de principală putere în stat. De modul în care vom decide cu privire la aceste modificări depinde în continuare întreaga construcție constituțională.

Votul uninominal în sistemul actual, de fapt unul, în ultimă instanță proporțional, s-a dovedit un eșec. Modificarea sistemului de vot este o necesitate indiscutabilă. Aici, avem de ales între un sistem proporțional, majoritar sau mixt. Dacă nu dorim să ne întoarcem la sistemul de listă – proporțional, atunci, de fapt, opțiunea este între votul majoritar, de preferat în două tururi de scrutin, sau la un sistem mixt, în care o parte din parlament să fie aleasă proporțional și o altă parte majoritar. Indiferent ce soluție alegem, trebuie să privim constituția ca pe un sistem juridic și să admitem că soluțiile trebuie să fie coerente și compatibile, altfel, întreaga funcționalitate a sistemului constituțional va fi pervertită.

Pornind de la observațiile de mai sus, se poate elabora un proiect de reformă constituțională, a căror prevederi ar urma să intre în vigoare după consumarea actualului ciclu electoral, care să pornească de la următoarele teze:

- Trecerea la un sistem de republică parlamentară (cu alegerea președintelui de către parlament), sau cu menținerea actualului sistem semiprezidențial (cu alegerea președintelui prin vot direct, de către cetățeni), dar cu o serie de amendamente privind atribuțiile președintelui, care să asigure prevalența deciziei parlamentului ca organ reprezentativ suprem în stat.

- Un parlament bicameral, însumând un număr maxim de 300 de membri.

- Senatul având, în principal, rolul de reprezentare a comunităților locale și de avizare, la nivel național, a legislației europene. Membrii senatului ar putea fi aleși în colegii uninominale, prin vot majoritar, câte unul pentru fiecare județ, unul pentru municipiul București și câte unul pentru fiecare sector al capitalei.

- Camera Deputaților ar avea rolul de principal decident cu privire la legislația națională. Deputații ar urma să fie aleși pe baza unui sistem electoral mixt: jumătate pe sistem proporțional (pe liste de partid) și jumătate prin vot majoritar. Pentru deputații aleși pe liste de partid s-ar putea stabili o clauză care să le interzică migrația politică pe perioada mandatului parlamentar.

- Reprezentanții minorităților naționale ar urma să fie aleși în continuare pe actualul sistem.

**Reforma fiscală.** Criza economică a scos cu pregnanță în evidență imperfecțiunea actualului sistem fiscal. Bugetul este subalimentat, economia reală este pusă în dificultate de complexul stufos de taxe și impozite, iar sistemul taxării nediferențiate polarizează excesiv societatea, ignorând principiul solidarității și echității sociale.

O reformă fiscală, care să simplifice sistemul de taxe și impozite și care să reintroducă principiul taxării diferențiate și progresive este în viziunea social democrată o necesitate. Ar fi util de studiat experiența unor state europene, care au un sistem fiscal mult simplificat, asigurând, în același timp, și o bună colectare a veniturilor statului. Paralel sunt necesare măsuri de creștere a transparenței cheltuielilor bugetare și de alocare mai judicioasă și echitabilă a resurselor, în special, în plan departamental și teritorial.

Un nou concept de politică fiscală trebuie să constituie în primul rând o pârghie de relansare a creșterii economice, altfel, orice reformă fiscală va conduce în final tot la clasică penurie de resurse bugetare. Principiul: puțin de la cât mai mulți, rămâne pe deplin valabil. El trebuie dublat de o contribuție progresivă proporțională cu venitul fiecăruia.

O societate este cu atât mai stabilă și cu atât mai viguroasă cu cât are o pondere mai mare a clasei mijlocii în structura sa socială. O astfel de premisă, aflată, în opinia noastră, în consens cu viziunea social democrată ce trebuie promovată de PSD, ne încurajează să gândim o reformă a sistemului fiscal, care să păstreze actualul nivel de impozitare pentru cei care au venituri lunare situate între quantumul salariului mediu pe economie și un nivel de două, până la trei mii de euro pe lună. O astfel de plajă de impozitare ne apropie și de



veniturile considerate medii la nivelul statelor din Uniunea Europeană.

Pe baza unor calcule și proiecții bugetare, ca măsură de protecție socială, s-ar putea micșora impozitul pentru cei care au venituri situate între nivelul salariului minim pe economie și cel mediu și s-ar putea adopta măsura scutiri de impozitare a veniturilor mai mici decât salariu minim pe economie. Pentru cei ce depășesc nivelul de 3000 de euro pe lună este normal să gândim un impozit progresiv și, chiar pentru cei cu venituri și profituri foarte mari, este de analizat soluția unei taxe de solidaritate socială. Este important ca orice reformă a sistemului de impozitare să nu reducă veniturile statului, ci să încurajeze creșterea economică și efortul activ al persoanei de a-și câștiga existența prin muncă și spirit întreprinzător.

Bugetul trebuie să fie în primul rând o sursă pentru investiții publice de mare anvergură și un mecanism de stimulare al populației active și, doar, în ultimă instanță, o sursă de protecție socială pentru cei defavorizați.

**Reforma structurii sociale.** După douăzeci de ani de la revoluție societatea românească are încă o structură socială dezechilibrată și inadecvată tendințelor contemporane.

Populația activă este în scădere, iar ponderea celor ce trăiesc din agricultura de subzistență excesiv de mare. Ponderea celor din sectorul serviciilor, deși în creștere, este încă foarte mică. Deși numărul personalului din administrație a crescut nejustificat în ultimii ani, în mod paradoxal, unele sectoare bugetare au personal subdimensionat și subcalificat. Numărul șomerilor, pe fundalul crizei

economice, este în continuă creștere. Emigrația economică a redus masiv volumul forței de muncă tinere din economie. Polarizarea socială s-a accentuat. Clasa de mijloc a societății noastre este încă redusă numeric și expusă, de efectele crizei economice, la o diminuare și mai accentuată.

Acest tablou al structurii sociale arată că este nevoie de o reformă a acesteia. O astfel de reformă nu poate fi făcută cu mijloace administrative. Este nevoie de un complex de măsuri, în special, de natură economică, care să reconfigureze structura socială. Reglementarea piețelor și, în special a pieței muncii, reprezintă una din pârgurile importante prin care putem reconstrui echilibrul social și ocupațional al României.

Una din marile provocări ale societății românești, comună, de altfel, societăților dezvoltate de tip occidental, este generată de dezechilibrul accentuat al structurii de vârstă a populației noastre. Fără politici de sprijinire a familiilor tinere va fi tot mai dificil de păstrat echilibrul între numărul persoanelor active și cel al celor aflate la pensie.

Reforma structurii sociale trebuie să fie prioritatea social-democrației românești.

**Reforma clasei politice.** Astăzi, clasa noastră politică a atins un grad mare de erodare. Electoratul are deja o stare de repulsie față de politicieni și de partide. Soluția votului uninominal, în formă adoptată, a făcut mai mult rău decât bine. Problema este născută din lipsa reformei interne din partide. Liderii actuali s-au decredibilizat, partidele au devenit structuri aproape închise și cu o dinamică internă de multe ori dubioasă. Lipsa unei definiții doctrinare clare, traseismul

politic, individual sau de grup, au făcut imposibilă diferențierea partidelor și a soluțiilor politice propuse.

Mercantilizare partidelor și a sistemului de selectare a candidaților la alegerile de la toate nivelurile, accentuată de actualul sistem de vot, așa zis, uninominal a micșorat numărul personalităților politice cu valoare autentică, profesionalizate politic și capabile de un real activism social. Sentimentul că elita politică este osificată, ostilă la ascensiunea unor figuri noi și că grupurile de interese transpartinice sunt cele care fac legea este cauza unei lipse accentuate de speranță a votanților că, prin votul lor, mai pot schimba ceva în evoluția României.

Așteptarea omului providențial, a unei personalități politice salvatoare, a unui fel de „mesia de partid și de stat”, sistematic înșelată, este expresia unui optimism tot mai redus cu privire la capacitatea sistemului democratic de a răspunde nevoilor societății. Obsesia luptei pentru putere și practicarea unei opoziții distructive au erodat în aceeași măsură și puterea și opoziția. Sentimentul că, indiferent cine guvernează, soluțiile și metehnele sunt tot aceleași a dezorientat electoratul. Democrația, în sine, este considerată de mulți un lux inutil.

Nu putem accepta ideea că partidele sunt la originea răului în societatea românească și nici că putem concepe o societate democratică fără partide. Partidele sunt, în ultimă instanță, expresia intereselor și curentelor de opinie din societate. Reprezentarea intereselor, opțiunilor și voinței electoratului se poate face eficient doar prin intermediul partidelor. Soluția nu este cea a unei societăți fără partide, ci a unor partide puternice și responsabile, care să devină adevărate elite morale și profesionale ale societății românești.

Un nou sistem electoral, o nouă distribuție a responsabilităților în interiorul sistemului de putere și un control public mai eficient asupra celor aleși sau nominalizați în diferite funcții publice pot face posibilă reforma clasei politice. Soluția sistemului de vot mixt ar genera un echilibru mai bun între rațiunile și strategiile de partid și reprezentarea opțiunilor locale ale electoratului.

Un sistem de finanțare a partidelor, mai transparent și mai restrictiv, precum și reguli electorale de campanie mult mai austere ar ajuta la reducerea corupției și a clientelismului din interiorul clasei politice.

O separare mai clară între activul de partid și sistemul funcțiilor publice din administrație este obligatorie pentru depolitizarea instituțiilor statului și pentru reconstrucția partidelor, care sunt astăzi prea dependente de tactica exploatării beneficiilor administrării politicilor și resurselor financiare publice.

Reforma reală a clasei politice nu poate fi realizată fără o separare mai clară a acesteia de structura administrativă a societății. Reforma clasei politice se poate face doar de fiecare partid în interiorul său.

**PSD are acum posibilitatea de a se reforma.** În primul rând, este vorba de a adopta o nouă viziune politică, de o reîntoarcere la valorile contemporane ale social democrației, la principiile solidarității și echității sociale, dar și de promovarea unui alt mod de a face politică. Nu performanța și duritatea actului de opoziție ne vor readuce electoratul pierdut, ci capacitatea de a propune proiecte politice noi, centrate direct pe așteptările electoratului.

O nouă garnitură de lideri ai acestui partid este chemată să dea credibilitate și forță acestor proiecte. Fără o nouă conducere a

partidului, fără echipe de oameni credibili și plini de energie politică nu putem ieși din opoziție.

Reforma partidului impune o deschidere a acestuia spre electorat, spre noi membri, dar și o mai atentă cernere și promovare a resurselor umane și de competență de care dispunem. Reforma partidului și a clasei politice înseamnă să dăm electoratului certitudinea că noi putem face ca societatea să evolueze sensibil și durabil spre bine.

### **Cristian Dumitrescu, Secretar Executiv PSD**

Partidul Social Democrat nu se află în situația de a propune o reformă în ceea ce privește orientarea ideologică a partidului deoarece la toate congresele partidului din ultimii ani au fost adoptate o serie de programe în care doctrina social-democrată este prezentă atât din punct de vedere ideologic, cât și din punct de vedere al obiectivelor de guvernare capabile să traducă în practică ideile partidului. Se impune însă o reînnoire ideologică și o reevaluare a obiectivelor doctrinei social-democratice pe termen mediu și scurt.

În același timp, se constată că în viața politică din România s-au produs numeroase mutații în ceea ce privește existența curenților politice, mai exact după transformarea Partidului Democrat din partid social-democrat (membru al Internaționalei Socialiste) în partid popular (membru al partidului Popular European). Se constată astfel că pe scena politică românească cele trei curente principale ideologice sunt reprezentate astfel: curentul social-democrat e reprezentat de PSD (ca singurul partid de pe spectrul Stângii românești), în timp ce

pe centru-dreapta se regădesc două partide: Partidul Național Liberal (PNL) și Partidul Democrat-Liberal (PDL).

Deoarece PD, la data la care era partid socialist, se situa mai mult spre centru, decât spre centru-stânga, e de domeniul evidenței că PSD, după dispariția acestui partid, trebuie să aibă o ofertă politică capabilă să răspundă așteptărilor de pe întreaga arie a stângii, începând chiar cu centru. În termenii electoratului, această modificare s-a putut constata în ultimele cinci alegeri.

Electoratului tradițional al PSD i s-au adăugat componentele electorale tot mai largi de pe zona de centru și centru-sânga, reprezentate de oameni cu o pregătire medie și superioară, activi din punct de vedere economic și social, o componentă tot mai importantă a clasei de mijloc, formată din intelectuali ce-și desfășoară activitatea în zona educației, în administrație sau în zona micilor întreprinzători. Concomitent, inexistența sau manifestarea foarte puțin vizibilă a orientărilor de tip ecologist din politica românească subliniază necesitatea ca PSD să-și contureze un discurs mai pregnant pe zona acestei ideologii de protecție a mediului.

În aceste condiții, este evident că PSD are nevoie de unele clarificări ideologice. Aceste clarificări trebuie să pornească de la tipul de societate pe care PSD îl propune societății românești, de la viziunea privind modernizarea instituțiilor statului român și de la necesitatea oferirii unor răspunsuri și soluții specifice marilor orientări ale social-democrației moderne, europene, cu o puternică încărcătură de Stânga.

Astfel, PSD trebuie să-și redefinească poziția cu privire la rolul statului în societate, de modul în care statul intervine în redistribuția

resurselor sale pentru sprijinirea activităților de natură economică, a investițiilor, a politicilor publice, dar și pentru realizarea unor politici sociale coerente, bazată pe solidaritate, egalitate de șanse și pe susținerea populației celei mai defavorizate, conform modelului de dezvoltare a economiei sociale de piață. De asemenea, PSD va trebui să-și revizuiască poziția vizavi de modernizarea societății. Modernizarea societății presupune elaborarea unei matrici a dezvoltării economice care să valorizeze resursele naturale, potențialul uman, rolul și locul economiei românești pe piața Uniunii Europene. Această dezvoltare economică va trebui să producă prosperitate, nu de dragul prosperității și nici pentru susținerea obsedantă a inițiativei private, ci pentru a asigura resurse cât mai substanțiale în vederea realizării unor politici publice, dezvoltate în concordanță cu interesul general și de întărire a rolului statului de sprijinire a politicilor sociale și de solidaritate socială (coezive).

PSD va trebui să-și exprime poziția cu privire la reînnoirea instituțiilor publice prin propunerea unui model coerent și viabil de funcționare democratică a societății în care puterile statului să funcționeze cu respectarea principiului separației acestora în stat, concomitent cu asigurarea controlului uneia asupra celeilalte în mecanismul puterii.

PSD trebuie să fie tranșant în apărarea instituțiilor democratice și, în primul rând, a Parlamentului bicameral, ca instituție fundamentală a democrației și puterii de stat, să accepte modernizarea, dar nu în sensul restrângerii atribuțiilor, ci al întăririi rolului de control al Executivului și de supremație a puterii legislative.

Ambiguitatea în definirea unei poziții corecte și coerente a PSD în domeniul reformei instituționale poate aduce grave prejudicii asupra imaginii partidului, cu grave repercusiuni asupra funcționării statului românesc.

PSD are obligația de a reșeză instituțiile sale interne de partid într-un mecanism de funcționare coerent, care să pună în valoare o resursă umană valoroasă, capabilă să se manifeste atât în actul de guvernare, cât și în opoziție în mod cât mai identitar. Ca partid social-democrat, PSD are obligația de a asigura gestiunea carierei pentru militanții săi și promovarea în plan politic și profesional, exclusiv pe baza meritelor profesionale și a militantismului politic, recunoscut în comunitate și în viața de partid. Iată de ce PSD se află în fața unui moment al reînnoirii sale doctrinare care trebuie să se manifeste ca o platformă ideologică largă, coerentă și modernă, capabilă să dea un răspuns sfidător și provocărilor din societatea românească, ca urmare a statutului de țară membră a Uniunii Europene și a rolului său de țară medie spre mare în aceste structuri de integrare politică și economică.

Social-democrația românească a cărui promotor este PSD are nevoie de această reînnoire ideologică și din alte motive, iar în centrul acestor motive este situația economică deosebit de gravă în care se află România, ca rezultat al crizei economice interne, parte a crizei economice mondiale.

Dacă modelul de dezvoltare economico-social susținut de ideologia PSD nu va putea fi validat în plan real, indiferent de cât de perfect va fi din punct de vedere teoretic (tactica propusă de aceasta strategie nu va fi în măsură să dea un răspuns coerent și concret oamenilor vizavi de ieșirea din criză), PSD va avea de suferit.



PSD trebuie să se manifeste cu vehemență împotriva încercării Guvernului fie de a neglija aspectele sociale ale crizei, fie, mai grav, de a încerca să transfere integral statului prețul unei eventuale ieșiri din criză, fapt ce ar avea ca principală repercusiune plățirea acestor costuri de către cetățeanul simplu, contribuabilul mediu și mic, de agricultori și pensionari.

PSD se află într-un moment de răscruce. În funcție de răspunsurile de natură ideologică din care să reiasă soluții de natură economică și socială va depinde poziționarea sa pe scena politică românească ca principal partid politic sau marginalizarea sa ca o simplă forță de stânga, care se rezumă la acțiunea reactivă față de deciziile strategice și de guvernare ale puterii de dreapta.

### **Elena Dumitru, Membru PSD**

Partidul Social Democrat din România, la fel ca și celelalte partide social-democrate din Europa, trăiește aceeași stare de stupeoare că în pofida dificultăților create de criza globală, populația nu îi mai acordă încredere majoritară.

Este momentul să recunoaștem că și noi, ca și ceilalți colegi din Europa Occidentală, ne-am lăsat seduși de succesul unora dintre ideile neo-liberale. În practică noastră politică, amendând pe ici pe colo unele dintre politicile care ni s-au părut de succes, le-am adoptat și noi. Ele s-au reflectat, în timp, întâi în discursul nostru, în politicile noastre publice, apoi în programele politice. Și în final decontăm pentru că se reflectă chiar în electoratul nostru.

Am pierdut pentru că nu am văzut că succesul politicilor neo-liberale s-au construit pe fluxuri de bani care nu aveau corespondent în bunuri și servicii. Social democrații nu sunt nici acum îndrituiți să propună electoratului soluții de guvernare în care chiar să creadă. Electoratul nu ne mai crede pentru că noi am greșit față de electoratul natural care nu este format, pentru un partid social democrat care a ajuns la guvernare, numai din voturile clasei muncitoare sau numai din voturile sărăcimii. O bună parte din voturi au venit dintr-o zonă care aspira să devină, sau era deja, clasă mijlocie. Mărcile de guvernare ale partidelor de stânga europene nu au fost numai în protecția socială, securitatea socială, ci și în câteva politici care țin de bunuri și servicii comune, pe care le-a sprijinit.

Clasa mijlocie a crescut, și în SUA chiar, și în Europa Occidentală, în momentul în care statul și-a asumat să organizeze și să subvenționeze parțial câteva lucruri care costau mult – în deceniile acelea au însemnat apă curentă, canalizare, telefon, energie electrică, transport, telecomunicații. Între timp, unele dintre ele nu mai trebuiesc subvenționate, de exemplu telefonia, dar au intervenit în costurile unei familii obișnuite de salariați alte produse și servicii. Acestea ar trebui să fie sprijinite, poate nu neapărat prin subvenție, poate printr-un anumit tip de organizare și supraveghere a pieței speciale a acelor servicii astfel încât costurile lor să permită să se pornească din nou ascensorul social.

Puțini români au reușit să facă parte din ceea ce se cheamă clasă mijlocie, iar în prezent clasa mijlocie incipientă se restrânge. Acest lucru se vede astăzi când aceștia nu-și mai pot plăti creditele. Astfel, partidele de stânga, în momentul în care au acceptat necesitatea

economică de a privatiza fie managementul, fie anumite servicii publice de natură economică, nu au avut grijă ca cei care au preluat aceste activități să nu se comporte clandestin, să nu pună sarcini imense chiar pe clasa mijlocie. PSD a mai greșit și în privința politicii de protecție socială, căreia nu i-a acordat atenția cuvenită. Astfel, avem bugetul cel mai rușinos în ce privește protecția socială: 12% din care 10% sunt de fapt contribuțiile sociale. Avem un buget de șomaj și formare profesională de sub 5% din PIB. De aceea în acest moment nu mai putem vorbi de un stat social, ci de filantropie de stat și atât.

Dacă stânga nu se uită la aceste lucruri și acceptă ideea că un stat modern se poate afla în echilibru în condițiile în care: actorii economici nu se poartă responsabil ci clandestin față de bunurile comune, se dă posibilitatea capitalului să-și constituie excedent de exploatare de peste 50% din valoarea adăugată creată, lăsând pentru plata salariilor doar 30%, toate acestea înseamnă că nu ne facem datoria ca partid social-democrat.

### **Andrei Alexandru, Membru PSD**

Societatea este dezideologizată și s-a ajuns aici pentru că social-democrații nu mai sunt capabili să impună teme și doar răspund la inițiativele altora; nu mai vin cu temele specifice de stânga, ci doar reacționează la ce fac alții. La conducerea țării se află oameni fără cultură politică, pe care nu-i interesează comunitatea, ci doar interesul personal și atunci este normal ca nivelul dezbaterilor să scadă.

Stânga are programe bune, dar din păcate, la momentul actual nu are cine să le pună în practică. Problema programului politic este cel

puțin tot atât de importantă ca și definirea unei echipe care îl va pune în practică.

### **Victor Vulpe, Membru PSD**

La întrebarea Ce fel de sistem parlamentar (bi- sau unicameral) este în acord cu valorile stângii?, consider că este adecvat stângii un sistem bicameral, numeric mai redus, mai profesionalizat, capabil să formeze politicieni de anvergură, purtători și creatori de valori social-democrate. La fel de important în procesul de reformă în sensul perfecționării statului este schimbarea instituției prezidențiale. Președintele trebuie ales de parlament. Pentru mine a fost surprinzător faptul că toți vorbitorii care au abordat acest subiect au optat pentru republica semiprezidențială, explicând că populația nu este pregătită pentru această schimbare. Eu cred contrariu. Oare nu ne-am lămurit în 20 de ani de riscurile acestei abordări? Totuși, dacă aceasta este viziunea ce se impune, ar fi necesar să se adopt anumite reglementari tehnice.

Apoi, în ceea ce privește sistemul de impozitare, social-democrații trebuie să creadă în impozitarea progresivă rațională. Etic ar fi ca povara crizei să se suporte proporțional cu câștigurile obținute anterior crizei. Relația critică se poate detensiona și echilibrul social se poate realiza prin stimularea capitalismului productiv pe baze concurențiale și socializarea profundă a capitalului speculativ, până la etatizare. Am acceptat existența unei proprietăți publice și a unei proprietăți private a statului. Deci statul poate fi un jucător privat pe piață. A vândut din proprietatea sa, dar poate și cumpăra. În condițiile

date statul trebuie să devină jucător semnificativ pe piața financiară, cu capacitatea reală de investitor financiar.

**Dan Darabont, Secretar Executiv PSD**

În ultima vreme se dezbate în partid și în spațiul public, faptul că domnul Mircea Geoană a pierdut alegerile prezidențiale din 6 decembrie 2009. Pentru analiza noastră ca partid politic, mult mai important este reversul medaliei, și anume faptul că Traian Băsescu a reușit să câștige pentru a doua oară consecutiv un mandat prezidențial, marcând un capitol important în istoria românilor, și anume un deceniu de domnie neîntreruptă, cu posibilitatea de prelungire în stil Vladimir Putin. Și acest lucru s-a întâmplat după 14 ani de evoluție constantă, în care Traian Băsescu a reușit să punteze și pe baza unor opțiuni strategice greșite a PSD-ului. Astfel, dacă era susținut total și până la final Sorin Oprescu la alegerile locale, Traian Băsescu nu ar fi ajuns primar general și președinte al PD în locul lui Petre Roman. Dacă s-ar fi organizat alegeri parlamentare anticipate în 2003, PSD ar fi fost majoritar și ar fi format guvernul pentru încă 4 ani, decuplând pentru prima dată alegerile prezidențiale de cele parlamentare. Dacă nu am fi făcut greșeala de a fi acceptat referendum în anul 2007 pentru suspendarea președintelui, sau dacă nu am fi făcut greșeala strategică, în 2008, de a intra la guvernare alături de PD-L. Din păcate lucrurile s-au petrecut altfel și Traian Băsescu a reușit să întrerupă șirul alternanței la putere care a caracterizat viața politică din România în ultimii 20 ani.

Din 1994 și până în 2004, scena politică a fost împărțită între PSD și anti-PSD. În această perioadă PSD a fost un partid atât de puternic încât victoria coaliției anti-PSD din 1996 a fost o surpriză chiar și pentru dâșii. Această înfrângere am transformat-o până la urmă într-o victorie, datorită lipsei de profesionalism a coaliției anti-PSD. Din păcate, după 2004, PSD a început să decadă și să aibă nevoie de aliați pentru a încerca să învingă PD-L-ul lui Traian Băsescu. Acesta a reușit în ultimii 6 ani să ridice PD-L de la 10% până la aproape 40%. PD-L a început să semene din ce în ce mai mult cu ceea ce era PSD-ul condus de Adrian Năstase și Ion Iliescu: un partid organizat și disciplinat, un partid cu forță în teritoriu în toată țara, uniformă, un partid cu verticală decizională și comanda la centru, un partid unit în jurul unor obiective comune, și mai ales identificându-se cu o ideologie clară (unde totuși nu stă chiar foarte bine).

Așa cum se prezintă astăzi, PSD nu va fi capabil să învingă foarte curând PDL-ul. Principalele motive ar fi:

1. am devenit un partid de rangul doi, fără mentalitate și combativitate de învingător;
2. ne-am destructurat organizatoric, având deficit electoral în multe regiuni, dar și prea multe centre de comandă fiecare cu interese caracteristice; federalizarea deciziei generează incapacitatea unirii într-un efort comun.
3. am pierdut deprinderea de a susține și înfăptui proiecte privind viitorul politic al partidului sau dezvoltarea țării, platforme care să definească o identitate ideologică clară.

PSD își poate opri declinul și își poate pregăti revenirea la putere dacă:

1. își realizează coeziunea internă printr-o reformă pornită de la centru;
2. își asumă activ și fără echivoc identitatea de stângă modernă, europeană, în opoziție clară cu actuala guvernare.

Sunt deja semnale că una din cele mai importante teme ale guvernării va fi în următoarea perioadă demonizarea revoluției din 1989 și a lui Ion Iliescu. Această acțiune va urmări 2 obiective: a. Distrugerea legitimității FSN și a fundamentului istoric al stângii moderne românești reprezentată astăzi de PSD; b. Deturnarea atenției populației de la efectele sociale ale proastei guvernări și adâncirii crizei economice.

În concluzie, reforma PSD este necesară și nu se poate rezuma la schimbarea unor lideri, ceea ce este necesar dar nu și suficient. Am ajuns în actuala situație defavorabilă pentru că din 2004, reforma în partid a însemnat doar „scoală-te tu ca să mă așez eu”. Această greșeală a fost făcută la toate nivelurile, începând de la organizațiile de bază și până la, inclusiv, Congresul Național din 2005.

PSD poate deveni un partid deschis, democratic, în care să fie ascultate toate vocile, în care să fie capacitate toate resursele în efortul de a înfăptui interesul public. De aceea, înainte de a discuta despre alegeri sau despre numele viitorilor lideri, trebuie să realizăm un fel de fișă a postului pentru echipa, respectiv liderul conducător. Trebuie să convenim ce ne dorim pentru viitorul partidului. Alegerea va fi între: 1. colaboraționism cu Traian Băsescu, chiar și sub cele mai aparent justificate formule, 2. o opoziție categorică, sinceră și consecventă care să ne redea până în 2012 susținerea majorității populației. Abia

apoi să decidem cine să ne conducă cel mai bine în raport cu varianta aleasă.

PSD are într-adevăr nevoie de o nouă conducere, personificată de un lider puternic și cu popularitate, care a arătat că vrea, dar a și dovedit până acum că poate să formeze o echipă cu responsabilitate, hotărâre și înțelepciune.

**Octavian Știreanu, Președinte al Departamentului de Analiză și Strategii Politice al PSD**

**Cinci ani de pierderi ale PSD.** Acești 5 ani de „mandat Geoană” reprezintă o perioadă substanțială - aproape o treime din întreaga istorie a PSD, inaugurată odată cu schisma FSN din martie 1992. O bază de plecare pentru acest bilanț al ultimilor 5 ani există. Este perioada în care PSD a pierdut 6 runde de alegeri, adică tot, maximul posibil: europarlamentarele din 2007 și 2009, localele și parlamentarele din 2008, Primăria Capitalei, în 2008, câștigată de un pesedist, Sorin Oprescu, pe care tocmai îl dăduseră afară din partid și, *sfinit coronat opus*, prezidențialele din 2009.

Dar PSD a mai pierdut în acești ani și alte lucruri. A pierdut masiv din substanța doctrinară și ideologică în favoarea „mercantilismului” aducător de avantaje. A pierdut etalonul de apreciere a oamenilor din partid, nemaivând percepția valorii – politice, umane, morale, profesionale, de caracter – a celor atașați profund și sincer de acest partid și care-i puteau aduce autoritate, prestigiu și popularitate. A pierdut noțiunea de respect minim și de colegialitate elementară.



PSD a mai pierdut calitatea fundamentală fără de care nu se poate face politică adevărată: *însuflețirea*. Era calitatea pe care numai Ion Iliescu și alți câțiva lideri fondatori, împinși acum în anonimat, o puteau iradia în acest partid.

În locul voturilor obținute din credința și convingerea oamenilor în valorile stângii apărute de acest partid, ca și din încrederea în liderii autentici care ilustrau și susțineau aceste valori prin chiar comportamentul lor, PSD a învățat foarte rapid că votul a devenit o marfă, care are un preț ca orice altceva. După cum și funcțiile în partid se pare că au ajuns să aibă un „mercurial” al lor.

PSD a mai pierdut și elementara demnitate politică a conservării unor poziții publice lipsite de compromis, care țin de abecedarul loialității față de propriul electorat. Lipsa oricărei creativități politice și absența unei veritabile forțe de inovare socială au fost suplinite de un oportunism politic deghizat în așa-zisul „pragmatism”. Colaboraționismul parlamentar al PSD cu guvernarea de dreapta din perioada 2006-2008 i-a adus eșecul la alegerile din 2008; iar colaboraționismul din 2009 cu Traian Băsescu și PD-L a adus social-democraților eșecul din 2009.

**Teze pentru refondarea ideologică a PSD.** În perspectiva acestui bilanț al drumului parcurs de PSD, devin necesare câteva direcții de acțiune:

1. Găsirea unor motivații pentru reconstruirea și menținerea unei atitudini pro-PSD, în urma eșecului dur și a dezamăgii provocate de înfrângerea la alegerile prezidențiale.

PSD trebuie să creeze și să ofere argumente convingătoare și motive puternice pentru a-și menține simpatia sau susținerea: a) din partea administrației locale (primari, viceprimari); b) din partea militanților care nu dețin funcții în partid, la niciun nivel; c) din partea mass-media și a societății civile; d) din partea electoratului, în sens larg, a celor care trebuie motivați de pe acum să voteze acest partid în 2012. Pentru ce anume toți acești oameni ar trebui să mai rămână alături de PSD? Dacă vrea să mai conteze în viitor, partidul trebuie să-și refacă, destul de grabnic, un capital substanțial de simpatie din toate direcțiile, absolut necesar *însușirii* activității sale din opoziție; pentru atingerea acestui obiectiv, niciun mijloc nu este prea scump. Principala resursă pentru acest efort n-o mai constituie acum avantajele guvernării, ci reconstrucția radicală a imaginii, inclusiv prin schimbarea purtătorilor de mesaj public ai partidului.

2. Resorbția tendințelor de „răfuială” și de tranșare a funcțiilor de conducere din partid. În condițiile creării unor grupuri care, sub o formă sau alta, deja își revendică funcțiile de conducere în partid, problemele inevitabile care se pun pentru PSD sunt: Cum se vor descărca aceste tensiuni? Cu ce costuri de imagine? Cu ce eficiență pentru activitatea viitoare a partidului? și, mai ales, prin ce procedură? Soluția curajoasă ar fi ca aceste energii negative să fie preluate într-un cadru instituțional, cum ar fi, de pildă, acela al „moțiunilor”. Ideea de „moțiune” n-ar face decât să dea un nume civilizată și să ofere un cadru instituțional de dezbatere unei realități ce nu mai poate fi escamotată.

3. Opțiunea partidului și a membrilor săi de frunte între „colaboraționism” sau „mișcare de rezistență” față de Guvern și de

Traian Băsescu. Clarificarea acestei conduite politice a PSD este inevitabilă, fiind, totodată, și un test de imagine, de moralitate și de forță politică. Lumea trebuie să știe în ce fel PSD se poziționează față de actuala putere. O declarație politică de principiu asupra acestei chestiuni ar fi necesară la Consiliul Național, pentru a se asigura coerență și un limbaj unitar în toate acțiunile viitoare ale partidului

4. Decizie politică privind capacitatea PSD de a-și asuma întreaga istorie. Pentru toată lumea ce admite rolul important al acestui partid în societatea românească, la 20 de la revoluție, este foarte important să se știe din ce partid fac parte (pentru cei care sunt membri și vor să mai rămână), în ce partid vor intra (dacă mai sunt și astfel de doritori) și, mai ales, sub drapelul cărui tip partid se vor duce bătăliile viitoare ale opoziției. O redefinire a ceea ce este PSD la 20 ani de la Revoluție și într-un asemenea moment delicat din existența sa este un act mai mult decât necesar. Mai ales că PSD-ului i se pregătește un atac mortal din partea lui Traian Băsescu, prin anularea ideii de Revoluție, consacrarea evenimentelor din decembrie 1989 ca lovitură de stat, inculparea celor care, în acele zile, și-au asumat riscuri imense ca fiind criminali ș.a.m.d.

5. Salvarea credibilității și evitarea ridiculizării pe termen lung în privința fraudei electorale. PSD și liderii săi și-au luat o imensă obligație publică privind demonstrarea fraudelor prin care Traian Băsescu a câștigat alegerile. Această obligație nu poate fi ascunsă sub preș – desigur, fără riscurile unei noi situații ridicole la care s-ar expune conducerea actuală a PSD. Lumea așteaptă, cât mai grabnic, un fel de „cartă neagră a alegerilor 2009”, în care să se explice foarte clar solicitările făcute de acest partid la Curtea

Constituțională, justețea acestora, precum și toate datele obiective care să ateste fraudă comisă la secțiile de votare din străinătate. În absența lămuririi acestor aspecte, PSD va purta cu sine, mulți ani înainte, stigmatul neputinței și al caraghioslăcului.

Drumul de 4 ani din fața PSD este mult mai greu pentru soarta acestui partid decât cel parcurs în ultimii 5 ani. Depinde dacă energiile umane din interiorul partidului vor fi suficiente pentru a impune la Congres faptul că, în fața atâtor provocări și la realități schimbate, se impun oameni noi și stiluri schimbate de conducere.

#### **Traian Pleșca, Membriu PSD**

Sunt un membru de rând de partid și spun cu toată convingerea că această dezbateră este foarte necesară atât pentru cei din conducere, dar și pentru oamenii de rând membri ai PSD. De mult timp se simțea nevoia unei astfel de debateri ideologice. Avem nevoie de o refondare ideologică a PSD. Oamenii nu au o percepție foarte bună despre conducerea de la nivel local sau central a partidului. Astfel, avem nevoie să ne precizăm termenii, să spunem clar membrilor care este poziția partidului și care sunt direcțiile de acțiune pe viitor.

#### **Radu Popescu, Membriu PSD**

Sunt membru PSD de 10 ani și până acum nu am simțit nevoia să mă implic foarte activ în partid. Dar după 6 decembrie 2009 am simțit un resort foarte puternic, deoarece am fost foarte revoltat de ce s-a întâmplat. Pe de altă parte nu poți să te implici, să faci ceva numai ca

să fi contra. Sunt lucruri care merg foarte prost și trebuie să ne gândim cum s-ar putea schimba ceva, ce este de făcut. Economist fiind, problema impozitării mi se pare o temă care ar trebui privită din altă perspectivă. TVA-ul este regresiv, cei ce au venituri mai mici plătesc mai mult TVA legat de venitul lor decât cei care au venituri mai mari. Și impozitul pe venit este regresiv astfel, cei care au venituri mai mari își fac un SRL și plătesc același impozit de 16%. Oamenii percep faptul că numai cei mici plătesc impozite, iar cei mari știu cum să folosească legea în favoarea lor astfel încât să plătească mai puțin. De aceea trebuie să vedem ce sistem de impozitare este cel mai avantajos astfel încât veniturile la bugetul de stat să crească, dar să nu mai aibă de suferit tot cei cu venituri mici. O sursă de bani ar fi taxa de lux pe niște bunuri care nu pot fi trecute cu vederea. De exemplu, dacă dorești o vilă, va trebui să plătești o taxă de 20-30% în plus. Același lucru ar trebui făcut și pentru firme.

### **Victor Ponta, Vicepreședinte PSD**

PSD are nevoie de forțe proaspete. Categoric avem nevoie de oameni care să vină cu ceva nou. Eu nu am simțit că am avut o problemă de ideologie în ultimii ani, ci faptul că nu am făcut nimic din ceea ce spuneam că facem ideologic. Și la un moment dat oamenii s-au prins de acest lucru, că la ideologie stăm foarte bine, dar cu faptele și cu omul/oamenii care duc steagul avem o problemă. Am o singură temere, să nu fie așa o luptă pentru pace încât să nu mai „rămână piatră pe piatră”. Pentru că toate bătăliile ideologice absolut necesare până la Congres nu țin cont de faptul că PSD-ul în cei 10 ani de activitate a noastră, a rezistat pentru că a avut o structură

extraordinară. O structură pe care nu a dărâmat-o nimeni indiferent că s-a schimbat vârful. Totuși, trebuie să nu uităm că această structură a adus un candidat la 49,6%. Nu cred că un alt partid poate face acest lucru. Pierderea alegerilor ne-a lovit foarte puțin pe cei care ne batem ideologic. În schimb cam toți cei care fac structura de jos și care ne-au ajutat să câștigăm, să pierdem, să ajungem în Parlament, în acest moment sunt nu numai goniți, sunt și în fața unei dileme: mai rămân sau nu mai rămân alături de noi. Dacă dezbatem foarte mult ideologic și ne vom bate foarte tare cine conduce la centru, s-ar putea să nu mai rămânem cu nimic de condus. Trebuie să existe dezbateri ideologice, oameni care să pună în practică ceea ce se discută la aceste dezbateri și să oferim, de fapt singurei părți importante din partid, partea de structură de jos: în primul rând protecție, în al doilea rând speranță și în al treilea rând consecvență. Nimic din aceste trei lucruri nu s-a oferit în ultima perioadă și dacă le rezolvăm pe acestea nici nu mai contează cine stă la ultimul etaj.

### **Radu Podgoreanu, Membre PSD**

Dacă ne uităm la ultimii cinci ani, observăm că partidul s-a tehnocratizat și din această cauză liderii, oamenii care reprezintă partidul în imaginea sa publică, au ajuns să se identifice mai curând teritorial sau financiar. Și aceste lucruri ne-au costat, pentru că este foarte greu să duci o luptă politică fără să ai idei politice. Un partid care nu are instrumente ideologice este un partid care nu are instrumente de luptă politică. Este imposibil să câștigi alegeri cu articole din ordonanță de urgență. Această parte cu ordonanțele de urgență este foarte importantă după ce ai câștigat lupta politică.

Avem datoria, dacă vrem să fim un partid serios, dacă nu să facem teorie superioară, filosofie socială, măcar să facem teorie de rang mediu. Aceasta înseamnă că avem datoria ca, înainte de a propune soluții, să facem o analiză foarte atentă a contextului în care trăim deoarece s-a schimbat atât de mult structura socială, s-au schimbat atât de mult tehnicile economice și politice, iar PSD a rămas încă la imaginea despre o societate care nu mai există. De aici de multe ori inadecvarea răspunsurilor. Nu am fost în stare să ne opunem, și doctrinar, nu numai prin actul guvernării la care nu am prea avut acces, la faptul că în ultimii cinci ani economia românească a devenit o economie de tip „*moving boxes*”, total dependentă de *input*-ul bancar. Din acest motiv actuala criză economică ne lovește mai mult decât pe alții. Aici a pierdut electoral PSD.

Dacă nu facem schimbarea Constituției, care nu ar trebui să fie prioritatea lui Traian Băsescu ci prioritatea noastră, atunci în 2012 nu contează cine câștigă, dacă nu câștigă cu peste 50%. Aceasta înseamnă că ne batem pentru glorie, dar în niciun caz pentru putere.

### **Marian Sârbu, Vicepreședinte PSD**

Trăim într-un sistem în care ideologia de stânga este oarecum prizonieră. Capitalismul este o reflectare a dreptei politice. Noi ne luptăm de pe stânga, încercăm într-un fel sau altul, în funcție de cât de capabili suntem la un moment dat și în funcție de provocări economice, să rezistăm. Să rezistăm la valorile capitalismului și să îmblânzim valorile capitalismului din când în când. Nu întâmplător în ultimii ani se vorbește despre „a treia cale”, care consideră că acest capitalism s-ar putea să nu fie cea mai bună formulă pentru societate. Din păcate este destul de limitată acțiunea stângii din punct de vedere

ideologic atâta timp cât nu punem în discuție sistemul. PSD face de 20 de ani cam ceea ce face o mare parte a stângii europene, rezită. Guvernele noastre au fost guverne de dreapta, dar care au luat măsuri de stânga în funcție de programul pe care l-au avut au încercat să protejeze anumite categorii sociale. Singura perioadă de glorie a social-democrației europene a fost aceea în care încă era la putere producătorul industrial, când existau sindicate adevărate. Atunci a fost inventat dialogul social în marile întreprinderi ca formă finală de redistribuire a veniturilor, atunci a fost de fapt inventată această social-democrație modernă care a fost în stare să aducă beneficii păturilor sociale pe care și PSD-ul încearcă să le protejeze într-un fel sau altul.

În aceste condiții, trebuie să definim ceva mai bine programul ideologic, doctrinar. Mai întâi trebuie să definim programul ideologic și programul de guvernare alternativă al partidului și apoi să vorbim despre capacitatea unei echipe de a pune în practică acele valori. Această falie care începe deja să se formeze în PSD cu două luni de zile înainte de Congres, nu va ajuta cu nimic partidul.

Pe zona legată de program de guvernare alternativă, forma noastră de rezistență a fost de a mai aduce ceva la buget pentru a face și politică social-democrată. Un buget care de 20 de ani de zile reprezintă doar o treime din PIB, nu îl poți redistribui astfel încât să faci o politică social-democrată autentică. Dacă două treimi rămân în proprietate privată, atunci ar trebui să ne întrebăm dacă socialul este pentru noi esența acțiunii publice. Este nevoie de un program cu mai multă acuratețe ideologică, dar și mai ușor de comunicat populației.



## **Adrian Țuțuianu, Senator PSD**

Dezbaterea de astăzi are loc într-un moment critic. Pe de o parte pentru că ne așteptam să fim partid de putere și suntem în opoziție, pe de altă parte, pe zi ce trece devenim partea a doua a opoziției – nu mai avem nici măcar rolul de locomotivă a opoziției. Dacă vom continua așa nu vom fi alternativă la guvernare în 2012.

Avem nevoie urgent de răspunsuri pentru că Traian Băsescu și Guvernul Boc nu vor putea da prea multe oamenilor și atunci vor începe cu discuții pe revizuirea Constituției, pe sistemul electoral, pe legea pensiilor și s-ar putea să nu știm cum să ne poziționăm și ce tip de răspuns avem din punct de vedere parlamentar la aceste probleme. Trebuie să modificăm în așa fel Constituția și legea electorală încât să îi asigurăm pe alegători că în momentul în care merg la vot, votul lor are o valoare, și nu ajung la putere cei care au plătit. Trebuie să venim și cu un răspuns în ce privește modul de finanțare a campaniilor electorale și a partidelor politice.

Ca să ajungem la putere avem nevoie de două lucruri:

1. avem nevoie de coeziune, pentru că suntem un partid cu foarte multe grupuri de toate tipurile, care nu sunt neapărat unite ideologic;
2. avem nevoie de o direcție foarte clară, un portofoliu de proiecte cu care să venim în fața opiniei publice și să preluăm dezbaterea publică.

## **Adrian Năstase, Președinte al Consiliul Național al PSD**

Niciunul dintre noi nu poate să meargă într-o bătălie politică fără să fie motivat din punct de vedere intelectual. Putem găsi elementele care ne unesc în primul rând în această zonă a valorilor, a principiilor, a doctrinelor. De aceea avem nevoie de o clarificare doctrinară. Viața ne impune să verificăm ceea ce reprezintă de fapt platforma noastră doctrinară, deoarece aceasta este baza pe care vom construi inițiativele, legile, politica fiscală.

Poate că PSD nu are neapărat nevoie de o refondare, ci doar de unele dintre corecțiile absolut necesare datorită faptului că s-au schimbat realitățile. De exemplu, când vorbim despre cetățenii României, în momentul de față vorbim despre cetățenii Europei. Pe o dublă motivație: prima pentru că facem parte din ceea ce tinde să devină o federație, și pe de altă parte pentru că foarte mulți cetățeni români se află în afara granițelor pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp.

Până la urmă cei care ne vor urmări așteaptă de la noi soluții concrete, dar până nu clarificăm noi înșine pe ce fundament construim aceste lucruri, ne va fi foarte greu să venim cu soluții concrete. Avem datoria să facem opțiuni la nivel de principiu, pe care după aceea să le operaționalizăm în texte legislative.